



Utrikesförvaltningen

Till konstitutionsutskottet

Sammanfattning

Konstitutionsutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2015 att ge utrikesutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2015/16:1 utgiftsområde 1 och motioner i de delar som berör utrikesförvaltningen.

Utrikesutskottet väljer att här lämna synpunkter på anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. inom utgiftsområde 1, på kommittémotionerna 2015/16:2504 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkande 1, 2015/16:2227 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (båda SD), 2015/16:3189 av Per-Ingvar Johnsson m.fl. (C), 2015/16:3163 av Mathias Sundin m.fl. (FP) och 2015/16:2712 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 1 i de delar de berör anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. samt på kommittémotionen 2015/16:128 av Hans Linde m.fl. (V) och den enskilda motionen 2015/16:2105 av Julia Kronlid (SD).

I yttrandet finns en avvikande mening (SD) och fyra särskilda yttranden (M, C, V och KD)

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen anvisar drygt 7 098 miljoner kronor för 2016 till anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. Anslaget får användas för Regeringskansliets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för utrikesrepresentation, kommittéväsendet och gemensamma ändamål (hyror, kapitalkostnader m.m.).

Utrikesrepresentationen bestod per den 1 augusti 2015 av 103 utlandsmyndigheter, varav 89 ambassader, 7 konsulat och 7 representationer och delegationer. Dessutom har Sverige ca 400 honorärkonsulat.

Mellan den 1 januari 2000 och den 1 augusti 2015 beslutade regeringen att öppna 23 ambassader och 4 karriärkonsulat. Under samma period beslutade regeringen att stänga 21 ambassader och 7 karriärkonsulat.

Regeringen har en fortsatt ambition att öka antalet utlandsmyndigheter med inriktning på främjandeverksamhet.

Motionerna

Anslagsfrågor

Moderaterna föreslår i kommittémotion 2015/16:2504 av Andreas Norlén m.fl. yrkande 1 bl.a. att anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. bör minskas med 104 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Sverigedemokraterna anför i kommittémotion 2015/16:2227 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson bl.a. att anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. bör minskas med 300 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Centerpartiet föreslår i kommittémotion 2015/16:3189 av Per-Ingvar Johnsson m.fl. bl.a. att anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. bör minskas med 174,5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Folkpartiet föreslår i kommittémotion 2015/16:3163 av Mathias Sundin m.fl. bl.a. att anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. bör minskas med 26 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Slutligen anför Kristdemokraterna i kommittémotion 2015/16:2712 av Tuve Skånberg m.fl. yrkande 1 bl.a. att anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. bör minskas med 109,5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Frågor som rör Sveriges representation i andra stater

I kommittémotion 2015/16:128 av Hans Linde m.fl. (V) anser motionärerna att regeringen bör uppgradera det svenska generalkonsulatet i Jerusalem till ambassad i och med att Sverige har erkänt Palestina som stat.

I motion 2015/16:2105 av Julia Kronlid (SD) framhåller motionären att säkerhetssituationen i Syrien sannolikt omöjliggör en normal representation i Damaskus de kommande åren och att Sverige därför bör öppna en fullvärdig ambassad i Libanon med ansvar för Libanon och Syrien.

Utskottet

Sveriges representation utomlands är en viktig fråga för vårt lands utrikes-, säkerhets-, bistånds- och näringspolitik. Enligt utskottet är en väl rustad utrikesförvaltning, både på Utrikesdepartementet i Stockholm och på plats ute i världen, en förutsättning för att kunna vidmakthålla relationer som ligger till grund för samarbete på viktiga områden och för att kunna förstå politiska, ekonomiska och kulturella trender i världen. För att uppnå effektivitet och kontinuitet i en modern utrikesförvaltning är det också viktigt att slå vakt om Utrikesdepartementets möjligheter att såväl behålla som rekrytera personal med olika kompetenser.

Kabinettssekreterare Annika Söder informerade den 20 oktober 2015 utskottet om Utrikesdepartementets ekonomi och utrikesförvaltningens utveckling. Av informationen framgick att den ekonomiska situationen i dagsläget kan betraktas som stabil. Kabinettssekreteraren informerade utskottet om att regeringen inom kort väntas fatta beslut om att öppna ett generalkonsulat i New York. Vid föredragningen gavs även information om vilka ytterligare ambassader som regeringen avser att öppna under 2016 under förutsättning att Regeringskansliet tilldelas begärda medel och att respektive land ger sitt godkännande.

Utskottet noterar att regeringen vid sitt sammanträde den 29 oktober 2015 beslutade att uppgradera den svenska närvaron i New York genom att öppna ett lönat generalkonsulat. Generalkonsulatet väntas öppna i december 2015 och ersätter det honorära konsulat som finns idag.

I motioner föreslås att det svenska generalkonsulatet i Jerusalem uppgraderas till ambassad samt att Sverige bör öppna en fullvärdig ambassad i Libanon med ansvar för Libanon och Syrien. Utrikesutskottet vill med anledning av motionerna påminna om att beslutskompetensen enligt regeringsformen ligger hos regeringen eller hos de myndigheter som ligger under regeringen när det gäller frågor som rör Regeringskansliets och utrikesförvaltningens organisation och fördelningen av resurser inom utrikesförvaltningen. Utskottet vill dock understryka vikten av att regeringen löpande samråder med riksdagen om den strategiska utvecklingen av Sveriges utrikesrepresentation. Att öppna och stänga en utlandsmyndighet påverkar Sveriges internationella relationer och medför kostnader. Det är därför viktigt att sådana beslut är långsiktiga och bygger på väl förankrade strategier. Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen bör återkomma till utskottet med mer information om eventuella förändringar av utlandsorganisationen när sådan finns att delge.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att konstitutionsutskottet bör avstyrka motionerna 2015/16:128 och 2015/16:2105.

Flera motioner föreslår en minskning av anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. Utskottet konstaterar att motionsförslagen om minskningar i förhållande till regeringens förslag inom utgiftsområde 1 anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. inte har specificerats med avseende på utrikesförvaltningens del av anslaget. Utskottet kan vidare konstatera att Utrikesdepartementets andel av anslaget för 2015 uppgår till drygt 37 procent. Antalet medarbetare inom Regeringskansliet uppgick under 2014 i medeltal till 4 637 personer, varav 1 291 var anställda inom utrikesförvaltningen. Merparten av Utrikesdepartementets kostnader hänförs till verksamhet utomlands.

Utskottet har inga invändningar mot regeringens förslag till medelstillsdelning för anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. och anser därmed att konstitutionsutskottet bör avstyrka motionerna 2015/16:2227, 2015/16:2504 yrkande 1, 2015/16:2712 yrkande 1, 2015/16:3163 och 2015/16:3189 i de delar de berör anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m.

Stockholm den 3 november 2015

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Sofia Arkelsten (M), Julia Kronlid (SD), Pyy Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Valter Mutt (MP), Göran Pettersson (M), Krister Örnfjäder (S), Björn Söder (SD), Hans Linde (V), Maria Andersson Willner (S), Serkan Köse (S), Sotiris Delis (M), Anders Österberg (S), Tobias Billström (M) och Jakob Forssmed (KD).

Avvikande meningar

Utrikesförvaltningen m.m. (SD)

Julia Kronlid (SD) och Björn Söder (SD) anför:

Efter den s.k. arabiska vårens utbrott och den syriska regeringens brutala motstånd mot all opposition har säkerhetsläget i landet försämrats avsevärt. Den nuvarande närvaron av terrororganisationen IS har ytterligare försämrat läget i Syrien. På grund av detta beslutade Utrikesdepartementet i mars 2012 att tills vidare reducera sin verksamhet och personal vid ambassaden i Damaskus. Den utsända personalen är numera baserad i Beirut även om ambassaden i Damaskus fortfarande är öppen och bemanningen där är avhängig säkerhetsläget.

Kriget i Syrien är nu på väg in på sitt femte år, och än finns inget slut i sikte – situationen ser tvärtom ut att förvärras. Sverigedemokraterna ser det som otroligt att säkerhetssituationen kommer att tillåta en fortsatt normal representation i Damaskus under de kommande åren. Även om så skulle bli fallet så är landet så instabilt att investeringar är minst sagt riskfyllda.

Även om det finns mycket att förbättra i Libanons politiska liv är landet ändå en stabiliserande faktor för närområdet. Libanon är en viktig plats att ha representation på för att kunna följa utvecklingen och den pågående flyktingkrisen i Mellanöstern. Libanon har tagit emot över en miljon flyktingar, och om Sverige på allvar vill visa stöd för länder i krisens närområde är en grundförutsättning att vi har representation med en permanent ambassad i Libanon. Sverige hade dessutom fram till 2001 en ambassad i Libanon som lades ned av framför allt ekonomiska skäl. I dag finns ett konsulat i Beirut för Libanon där personal från Sveriges ambassad i Damaskus också är placerad. Även om förhoppningen är att läget i Syrien ska stabiliseras och att det åter ska bli möjligt att ha en ambassad där blir den nuvarande lösningen i Beirut ohållbar i längden. Sammantaget anser vi att den bästa lösningen är att uppgradera beskickningen i Beirut till en fullvärdig ambassad med ansvar för både Libanon och Syrien.

Vi anser därmed att konstitutionsutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:2105.

När det gäller anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. konstaterar vi att Sverigedemokraternas budgetförslag skiljer sig åt från regeringens förslag bl.a. vad gäller anslaget 4:1. Vi står naturligtvis bakom vår motion och de förslagen men hänvisar vad gäller anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. till yttrandet från konstitutionsutskottet.

Särskilda yttranden

1. Utrikesförvaltningen m.m. (M)

Sofia Arkelsten (M), Göran Pettersson (M), Sotiris Delis (M) och Tobias Billström (M) anför:

Vi konstaterar att Moderaternas budgetförslag skiljer sig åt från regeringens förslag bl.a. avseende anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. Vi står naturligtvis bakom vår motion och de förslagen men hänvisar vad gäller anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. till yttrandet från konstitutionsutskottet.

2. Utrikesförvaltningen m.m. (C)

Kerstin Lundgren (C) anför:

Jag konstaterar att Centerpartiets budgetförslag skiljer sig åt från regeringens förslag bl.a. avseende anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. Centerpartiet står naturligtvis bakom sin motion och de förslagen men hänvisar vad gäller anslaget 4:1 Regeringskansliet till yttrandet från konstitutionsutskottet.

3. Utrikesförvaltningen m.m. (V)

Hans Linde (V) anför:

Vänsterpartiet ser att det finns både ett stort behov och ett stort utrymme för en stark svensk röst i världen. En förutsättning för att Sverige ska vara en tydlig och konsekvent röst för fred, demokrati och mänskliga rättigheter såväl som för jämställdhet, nedrustning och solidaritet är att Sverige har en stark närvaro runt om i världen.

I en föränderlig värld är det självklart att Sveriges närvaro i världen behöver förändras och utvecklas, och det är naturligt att det sker en kontinuerlig översyn av var det bedöms vara mest prioriterat att Sverige är närvarande.

Under den borgerliga regeringen stängdes dock en rad svenska ambassader, vilket skadade bilden av Sverige och våra möjligheter att föra en självständig och tydlig utrikespolitik. Vänsterpartiet kritiserade bl.a. att den förra regeringen stängde ambassaderna i bl.a. Managua (Nicaragua), Windhoek (Namibia) och Gaborone (Botswana). Vänsterpartiet har samtidigt motsatt sig att Sveriges delegation vid Nato i Bryssel har uppgraderats, eftersom vi har sett detta som ytterligare ett steg bort från en militär alliansfrihet som vi vill slå vakt om.

Vår förhoppning är att en ny regering och en i delar ny inriktning på Sveriges utrikespolitik också ska märkas i Sveriges utlandsrepresentation. Vänsterpartiet ser ett behov av att förstärka Sveriges närvaro i både Latinamerika och Afrika söder om Sahara – regioner som drabbades av den tidigare regeringens ambassadnedläggningar.

Den 30 oktober 2014 blev Sverige den 135:e staten i världen att erkänna staten Palestina. Erkännandet skickar en tydlig signal till Israel om att vårt land inte accepterar ockupationen av Palestina. Det är ett tydligt stöd till folkrätten och försöken att få till stånd fredsförhandlingar. I och med att Sverige har erkänt Palestina som stat vore det på sin plats att uppgradera det svenska generalkonsulatet i Jerusalem till ambassad.

4. Utrikesförvaltningen m.m. (KD)

Jakob Forssmed (KD) anför:

Jag konstaterar att Kristdemokraternas budgetförslag skiljer sig åt från regeringens förslag bl.a. avseende anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. Kristdemokraterna står naturligtvis bakom sin motion och de förslagen men hänvisar vad gäller anslaget 4:1 Regeringskansliet till yttrandet från konstitutionsutskottet.